

Het optimaliseren van snelle, passende en afgestemde hulp

Landelijk steunpunt ZAT

Nederlands Jeugdinstituut
ZAT Infolijn t (030) 230 64 81
e infozat@nji.nl
i www.zat.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Snelle hulp	2
Passende hulp	4
Afgestemde hulp	6
Aanbevelingen	7
Bijlage 1: Zorg in en rond het onderwijs in de lokale educatieve agenda / LEA	9

Inleiding

Eén van de belangrijkste doelstellingen van het IKZ-programma is om zorg- en adviesteams (ZAT's) handvatten te bieden voor het sneller inzetten van passende en afgestemde hulp. Wanneer we de ervaringen bij de proeflocaties in het IKZ-programma op dit onderwerp nader analyseren, wordt duidelijk dat bij alle achtereenvolgende stappen, van signaleren tot en met het bieden van zorg, maatregelen genomen kunnen worden die snelle, passende en afgestemde hulp mogelijk maken. Zo leert de ervaring dat nog te vaak signalen over problemen rond leerlingen het ZAT niet op tijd bereiken waardoor nodeloos laat hulp wordt ingezet en lichtere vormen van hulp niet meer toereikend zijn. Het verbeteren van het signalerend vermogen van de school, en het systematisch gebruik maken van logische momenten om risico's in te schatten, zoals bijvoorbeeld overgangsmomenten van PO naar VO of van VO naar mbo, zijn belangrijke aangrijpingspunten voor verbetering. Concrete handvatten hiervoor worden genoemd in de Handreiking voor vroegsignalering in het onderwijs en Handreiking doorgaande zorglijnen.

Wanneer signalen tijdig onderkend worden, is het van groot belang dat de stappen in de schoolinterne zorgroute voor alle betrokkenen helder zijn, en dat er met ouders zo goed mogelijk wordt samengewerkt gedurende het hulp-/zorgtraject; daarmee wordt het inzetten van de juiste zorg versneld.

Binnen veel IKZ-proeflocaties is gewerkt aan het vergroten van de transparantie van de interne zorgstructuur en het versterken van de verbinding met het ZAT. Aanbevelingen bij dit aspect zijn te vinden in zowel het Kwaliteitskader en –criteria voor zorg- en adviesteams in het onderwijs en in de Handreiking samenwerken met ouders in het zorgtrajecten.

Het efficiënt en effectief samenwerken in het ZAT draagt (bijna vanzelfsprekend) nadrukkelijk bij aan het realiseren van snelle en afgestemde hulp. Een heldere vraagstelling, voorzien van relevante informatie vanuit de school en aangevuld met relevante informatie vanuit de partnerinstellingen, is hier een basisvoorwaarde. Andere voorwaarden zijn: goed voorzitterschap en het samenwerken als een professioneel team dat gemaakte afspraken nakomt en elkaar aanspreekt wanneer dat niet gebeurt. De taakprofielen en de checklists in de Referentiemodellen (PO, VO, MBO) en het aanmeldingsformulier voor het ZAT, onderdeel van de Handreiking ZAT-registratie bieden hiervoor handvatten.

Een algemeen ervaren knelpunt in de IKZ-locaties was het gebrek aan 'loopvermogen' van ZAT-partners. In teveel instellingen wordt het ZAT alleen maar gezien als vergadering en casusoverleg, en niet als netwerk of uitvoerend team; de vanuit de respectievelijke organisaties aan de deelnemers toegekende tijd is dienovereenkomstig. Activiteiten ter voorbereiding op het ZAT of naar aanleiding van daar gemaakte afspraken, worden niet gefaciliteerd; hiermee wordt slagvaardig handelen en het versnellen van passende inzet bemoeilijkt. Ook zijn taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot coördinatie van zorg vaak nog te weinig geëxpliciteerd. Ondersteunende IKZ-producten die bijdragen aan het borgen van afspraken tussen alle partijen die bij de zorg betrokken zijn, zoals schoolbesturen, samenwerkingsverbanden, gemeenten enzovoorts, zijn het *Voorbeeldconvenant*, en de taakprofielen in de Referentiemodellen (PO, VO, MBO). Hoewel geen onderdeel van het IKZ-programma, maar in dit verband wél relevant is de Handreiking Lokaal Educatieve Agenda die het NJi Onderwijs en Jeugdzorg heeft ontwikkeld (zie bijlage 2).

In bovenstaande inleiding hebben we kort aangegeven welke knelpunten in de zorgroute aan de orde zijn en hebben we verwezen naar bruikbare handvatten voor oplossing van die knelpunten. In het nu volgende gaan we in op het optimaliseren van snelle, passende en afgestemde hulp, wanneer ten behoeve van het oplossen van problemen naast de begeleiding op school óók externe hulp moet worden ingezet. Daartoe analyseren we de op de IKZ-proeflocaties ervaren knelpunten ten aanzien van de drie deelaspecten (snel, passend en afgestemd) en geven we oplossingsrichtingen aan en doen we aanbevelingen.

Snelle hulp

Knelpunten

Eén van de grootste knelpunten bij het zorgen dat hulp waartoe besloten is ook snel kan worden geboden is de diversiteit aan indicatietrajecten en -systemen. Doordat betrokkenen bij het indiceren elkaars werkwijze en professionaliteit niet (er)kennen, wordt onvoldoende gebruikgemaakt van eerder verzamelde gegevens en worden kinderen, ouders en andere betrokkenen geconfronteerd met vertragende, belastende en vaak onnodige procedures. Bovendien wordt nog heel weinig integraal (in samenhang vanuit verschillende probleembenaderingen) naar problemen gekeken; en dus wordt er ook weinig integraal geïndiceerd voor onderwijs én zorg. Een daarmee samenhangend punt is dat er ook nog weinig handelingsgericht wordt gediagnosticeerd en geïndiceerd, waardoor een snelle en gerichte aanpak vertraging oploopt.

De effectieve inzet van leden van het ZAT wordt soms belemmerd doordat zij niet gemandateerd zijn om toegang te verlenen tot de hulp in de eigen instelling, of om onderdelen van de indicatietrajecten zelf uit te voeren. Hun inzet in en vanuit het ZAT beperkt zich dan tot het geven van consultatie en advies.

Een ander belangrijk knelpunt is de wachtlijstproblematiek. Het is voor alle betrokkenen uitermate frustrerend wanneer de leerling en ouders op de wachtlijst belanden ondanks dat de problematiek tijdig gesignaleerd is, er veel tijd gestoken is in het motiveren van ouders en leerling voor hulp, en de casus tijdig voorgelegd is aan het ZAT. Daarbij is het in die gevallen ook nog eens onduidelijk wie verantwoordelijk is voor wachtlijstoverbrugging, en welke vormen van hulp en begeleiding tijdelijk geboden kunnen worden. Dit alles is volstrekt tegenstrijdig met het 'recht op zorg' dat via de indicatie verkregen wordt. Het gevolg van dit alles is dat leerlingen en ouders gedemotiveerd raken voor hulp, de school zich opgezaagd voelt met de dagelijks terugkerende problematiek en zich bovendien in de steek gelaten voelt in de samenwerking met de externe partijen. Een risico hierbij is dat scholen weer langer zelf aanmodderen omdat ze niet ervaren dat hun vroegtijdig signaleren ook tot een daadwerkelijk hulpaanbod leidt. Ook worden omleidingen gezocht door het vanuit de school verwijzen naar vrijgevestigde psychologen en psychiaters.

Een knelpunt is ook het onvoldoende overzicht over het mogelijke hulpaanbod bij betrokkenen. Dat geldt zowel voor lokale hulp als voor geïndiceerde hulp. Er is lokaal / regionaal vaak geen plaats waar een overzicht is over al het beschikbare preventief en curatieve aanbod voor leerlingen, ouders en voor schoolondersteuning. Vaak zijn wel de instellingen bekend die hulp bieden maar ontbreekt een

overzicht van de daar beschikbare programma's voor specifieke doelgroepen en de toelidingsroutes daarvoor zoals bijvoorbeeld KIES, KOPP, Home Start, sovatrainingen en opvoedingsondersteuning.

Voor het PO is het al niet eenvoudig om aansluiting te vinden bij een lokaal ondersteuningsaanbod, maar voor VO- en mbo-scholen is dit nog ingewikkelder. Zij staan op veel grotere afstand van de wijken en welzijnsvoorzieningen, en weten daarom nog veel minder welk laagdrempelig aanbod snel inzetbaar is. Voor het mbo wordt dit punt extra gecompliceerd doordat de scholen vaak in andere gemeenten staan dan waar de deelnemers wonen. Ook de partnerinstellingen in het ZAT ontbreekt het vaak aan deze kennis waardoor de druk op de geïndiceerde zorg toeneemt, en daarmee de hierboven genoemde wachtlijsten, en toeleiding naar lokale zorg niet vaak genoeg tot stand komt.

Met betrekking tot de geïndiceerde zorg speelt ook dat de reikwijdte van het geïndiceerde (jeugd)zorg bij deelnemers van het ZAT onvoldoende bekend is. Dit is met name aan de orde wanneer het bureau jeugdzorg niet vertegenwoordigd is in het ZAT.

Oplossingsrichtingen

integrale indicatiestelling

Een belangrijke bijdrage aan versnelling van hulp is gelegen in integrale en afgestemde indicatiestelling. Wanneer zorg en onderwijs in overleg en afgestemd met elkaar gegevens verzamelen en toeleiden naar zowel (speciaal) onderwijs- als zorg, worden verzamelde gegevens efficiënt gebruikt, wordt onnodige dubbeling en herhaling voorkomen, kan belangrijke tijdswinst geboekt worden en kunnen indicaties snel en in samenhang worden afgegeven. Deze oplossingsrichting is uitgewerkt in bijlage 1.

inzet leden van het ZAT

Al in de inleiding is het gebrek aan 'loopvermogen' aan de orde geweest; ZAT-leden hebben vaak niet genoeg tijd om ZAT-gerelateerde taken uit te voeren. Wanneer hier betere afspraken over gemaakt worden is het belangrijk dat ook vastgelegd wordt op welke wijze ZAT-leden de toegang tot de eigen instelling kunnen versnellen. Deze afspraken moeten periodiek worden geëvalueerd en bijgesteld.

ondervangen wachtlijstproblematiek

Met betrekking tot de wachtlijstproblematiek is het van belang dat er bij het maken van afspraken over ieders taak en inzet in het ZAT ook aandacht is voor dit knelpunt. De verantwoordelijkheid voor het oplossen van de wachtlijstproblemen ligt niet in eerste instantie bij het ZAT, maar partners moeten goed weten wat ze wel en niet van elkaar kunnen verwachten en welke mogelijkheden er zijn wanneer wachtlijsten dreigen te ontstaan. Het is van belang dat de door het ZAT aangewezen casemanager ook de verantwoordelijkheid heeft om alternatieven te zoeken ingeval van blokkades van belemmeringen bij verwijzing. Er moet dan niet gewacht worden tot het volgende ZAT! Afspraken over taken en verantwoordelijkheden in geval van wachtlijsten kunnen in het PO en VO het handigst op het niveau van het samenwerkingsverband gemaakt worden. Door systematisch gegevens te verzamelen ten behoeve van bestuurlijk verantwoordelijken kan ook duidelijk gemaakt worden waar de nood het hoogst is en waar ingrijpen noodzakelijk is.

toegang lokale hulp

Wat betreft het overzicht over -en toeleiding naar- lokaal hulpaanbod is het van belang met gemeente en welzijnsinstellingen te overleggen over de meest kansrijke en effectieve verbinding in de lokale situatie.

Het loont de investering om hier tijd aan te besteden omdat een snelle lijn naar laagdrempelige mogelijkheden goud waard is! Mbo-(deel)opleidingen zullen met de gemeente(n) aan de slag moeten over inzet en financiering van laagdrempelige hulp, zodat efficiënte toeleiding mogelijk wordt. In veel gevallen is één afspraak voor het ROC of AOC niet voldoende; maatwerk, veelal op het niveau van de specifieke opleidingslocatie, is dan noodzakelijk.

Voorwaarde hierbij is een goede inventarisatie van al het lokale / regionale aanbod aan preventieve en curatieve programma's voor specifieke doelgroepen, beschikbaar voor ZAT's, CJG's en Veiligheidsnetwerken.

Passende hulp

Knelpunten

Er zijn knelpunten met betrekking tot de dekking en de kwaliteit van het aanbod. Geconstateerd werd op de IKZ-proeflocaties dat er veel leerlingen zijn waarvoor een passend aanbod ontbreekt. Leerlingen met problemen op de grens van indicatiecriteria, die samenhangende hulp uit meerdere sectoren nodig hebben, blijven vaak in de kou staan. Een breed herkend voorbeeld hiervan zijn leerlingen met een zwakkere intelligentie en daarnaast gedragsproblemen. Maar ook gedragsmatig problematische leerlingen binnen het regulier onderwijs zijn gebaat bij meer op de schoolcontext afgestemde, en in veel gevallen ook daar ter plekke uitgevoerde, jeugdzorg. We spreken hierbij van onderwijs- en zorgprogramma's.

Een lastig vraagstuk bij de ontwikkeling van passende hulp is dat (jeugd)zorginstellingen nog weinig in staat zijn om ook onderwijsgericht te begeleiden en te adviseren, waardoor de kwaliteit van de schoolondersteuning op veel plaatsen te wensen overlaat.

Een specifiek knelpunt is het ontstane probleem rond het preventieve aanbod van de jeugd-ggz. Daar is in het verleden een passend aanbod ontwikkeld. Een relatief klein, maar kwalitatief uitstekend deel, van de niet-geïndiceerde laagdrempelige zorg en hulp wordt aangeboden door de afdelingen preventie van ggz-instellingen. Deze preventieve zorg werd tot 2008 gefinancierd vanuit de AWBZ. Per 1 januari 2008 is een kwart van het preventiebudget weggehaald bij de ggz en met een korting van 10% overgeheveld naar de WMO-gelden van de gemeenten. De resterende 75% voor ggz-preventie wordt ingezet bij problemen waarvoor een - weliswaar lichte- indicatie vereist is, zoals bijvoorbeeld cursussen en trainingen voor kinderen die subassessief zijn of gepest zijn, die een broer of zus hebben met een (ggz-)probleem (zoals ADHD en autisme) of die een ouder hebben met psychische problemen (de zogenaamde KOPP-kinderen). Een verarming ten gevolge van deze stelselaanpassing is verder dat de ggz-preventie geen ruimte meer heeft voor interventies die zich richten op intermediaire doelgroepen zoals leerkrachten en docenten, en die indirect de zorgleerlingen ten goede komen. Voorbeelden hiervan zijn de cursus 'signalering kindermishandeling', de ontwikkeling van een protocol 'signalering van druk gedrag/ADHD en adequaat handelen'. De kans dat die goede en beproefde ggz-producten op de markt beschikbaar blijven is dus een stuk kleiner geworden.

Oplossingsrichtingen

passend en sluitend aanbod

Door systematische inventarisatie en evaluatie op cliëntniveau, en de vertaling hiervan naar beleidsniveau van alle betrokken instellingen in de onderwijs-zorgketen, kan helder worden gemaakt voor welke problematieken geen passend hulpaanbod bestaat. Vanuit deze analyse kunnen initiatieven genomen worden om de gaten in het aanbod te dichten. Dit vooronderstelt beleidsmatige inbedding en borging van de samenwerkingsafspraken in het ZAT, en een gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid voor een sluitend aanbod.

onderwijs- en zorgarrangementen

De ontwikkeling van onderwijs- en zorgarrangementen kan een logisch gevolg zijn van dat passende en sluitende aanbod, namelijk een daadwerkelijke integratie van onderwijs en zorg in gezamenlijke programma's. Jeugdzorg in de onderwijscontext is noodzakelijk want contextgebonden hulpverlening blijkt kansrijker; het verbinden van die hulp aan maatschappelijke en persoonlijke leerdoelen versterkt de kans van slagen. Veel jongeren willen namelijk geen hulp (dat riekt voor hen teveel naar afhankelijkheid), maar willen wel begeleiding in het persoonlijk leer- en ontwikkelingsproces. Vanuit de opvatting van de school als 'werkplaats' moet nagegaan worden of het wenselijk is de hulp fysiek op school te bieden of dat alleen afstemming met interne begeleiding wenselijk is.

inzet ggz-preventie

Wat betreft het preventieve ggz-aanbod is het belangrijk om 'best practice' preventieprogramma's een structurele plek geven in het lokale laagdrempelige aanbod. De gemeente heeft de mogelijkheid om deze programma's in het kader van de WMO-gelden in te kopen. Daarnaast kunnen de samenwerkingsverbanden WSNS en VO-SVO deze producten voor de leerlingen van hun scholen inkopen. Wanneer er al sprake is van lichte tot matige klachten bij leerlingen kunnen zij deelnemen aan het geïndiceerde preventieaanbod, dat wordt gefinancierd vanuit de zorgverzekeringsgelden.

Afgestemde hulp

Knelpunten

Wanneer we het hebben over afstemming van hulp moet eerst een basaal probleem genoemd worden: onderwijs wordt door diverse hulpverleningsinstellingen nog niet gezien als volwaardige, serieus te nemen, samenwerkingspartner. Onderwijs als vindplaats is nog wel een bekende notie, maar dat impliceert vaak dat men de cliënten wil vinden en meenemen om elders te helpen. School als professionele partner, dossierdrager en als een laagdrempelige toegang tot zorg wordt veel minder serieus genomen. Dat schoolsucces een van de belangrijkste beschermende factoren voor het voorkómen van maatschappelijke uitval is, en dat het daarmee in het belang van alle betrokkenen is om een ongestoorde schoolgang te bevorderen door nauwe samenwerking met de school, is nog lang niet tot alle instellingen doorgedrongen.

Wanneer uitval niet een overtuigende reden is om samen te werken, dan staat helaas het besef van het belang van de schoolcontext ook niet bij alle partijen op het netvlies. School is na het gezin het belangrijkste leef- en opvoedingsdomein van kinderen / jeugdigen, en het is belangrijk om die context optimaal te benutten. Omdat de school de gevolgen ervaart van de afstand die hulpverleningsinstellingen bewaren, is zij omgekeerd ook niet altijd geneigd de professionaliteit van de instellingen te herkennen en te gebruiken en worden probleemsituaties, veelal vanuit grote inzet en betrokkenheid, te lang bij de school gehouden. Dit speelt door in alle fases van het hulpverleningsproces. Preventieve, onderwijsgerichte adviezen vanuit het ZAT ten aanzien van het versterken van signaleren en van de interne zorgstructuur vragen inzicht in de onderwijssituatie en vereisen de competentie om de eigen expertise handlingsgericht te vertalen. Een ander punt dat hierbij een rol speelt is het al eerder genoemde gebrek aan samenhang in indicaties. Er kunnen indicaties voor jeugdzorg en speciaal onderwijs afgegeven worden zonder dat betrokken instellingen dit van elkaar weten, zodat hulp langs elkaar heen werkt in plaats van elkaar versterkt. Dit is slecht voor kinderen en gezinnen, en leidt ook tot inefficiënte inzet van middelen. Een schrijnend voorbeeld is de wildgroei aan persoonsgebonden budgetten, en het volledige gebrek aan afstemming met de leerlinggebonden financiering.

Het ontbreken van een vanzelfsprekende terugkoppeling door hulpverlening naar het onderwijs was óók in de IKZ-proeflocaties nog steeds één van de meest gehoorde klachten. Wat nodig is, is niet alleen terugkoppeling, maar ook afstemming van (be)handelingsplannen vanuit het onderwijs en die voor de hulpverlening. Échte samenwerking rond de leerling: elkaar als noodzakelijke partners zien, als gewortelde praktijk, en als vanzelfsprekende medeverantwoordelijken.

Oplossingsrichtingen

De ervaring met ZAT's in de IKZ-proeflocaties leert dat, waar men daadwerkelijk met elkaar als team samenwerkt, men elkaars professionaliteit en ondersteuningsmogelijkheden herkent. De deelnemers in het ZAT werken dan vanuit respect voor de verschillende mogelijkheden en grenzen samen en stemmen af. Daarmee is het doel van het integraal benaderen en van afgestemd handelen nog niet gegarandeerd, dat vraagt nadrukkelijke inzet van alle betrokkenen! Wat in de praktijk daarbij blijkt te helpen zijn activiteiten als:

- Gezamenlijke professionalisering van - en uitwisseling tussen- hulpverleners en schoolinterne begeleiders.
- Experimenten met 'hulpverlening in de school'.
- Observaties door hulpverleners van leerlingen in de schoolomgeving.
- Direct contact tussen hulpverlener en bij de hulpvragende leerling betrokken docent ('wat zien wij in de onderwijssetting en wat kunnen we verwachten bij deze leerling')

Om te zorgen dat het ZAT door de daarin vertegenwoordigde instellingen als een erkend en gewaardeerd team wordt gezien waarin het waard is om hulp af te stemmen, is er naast bovengenoemde activiteiten nog méér nodig. Het gaat dan met name om geprotocolleerd handelen met betrekking tot samenwerken met onderwijs, en om instellingsbeleid inzake afspraken over de diverse verantwoordelijkheden ten aanzien van coördinatie van zorg.

Daarnaast kan de landelijke invoering van de verwijfsindex kansen bieden, zeker wat betreft de afstemming met niet aan het ZAT deelnemende partijen zoals de ggz en andere hulpverlening aan volwassenen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij behandeling van (alleenstaande) ouders met psychiatrische problematiek; ten aanzien van hen wordt bijna nooit contact opgenomen met de school om te vragen hoe het met de kinderen gaat.

Aanbevelingen

In het voorafgaande is aan de orde geweest op welke wijze een effectief en slagvaardig ZAT kan bijdragen aan snelle passende en afgestemde hulp. Ook is besproken welke zaken voorwaardelijk zijn om dit te bereiken. Daartoe zijn knelpunten benoemd en oplossingsrichtingen aangegeven. Een algemene aanbeveling voor een school of samenwerkingsverband die/dat snellere, beter passende, en afgestemde hulp wil realiseren is om eerst een knelpuntenanalyse te maken, gebruikmakend van het Kwaliteitskader en –criteria, en de Referentiemodellen PO, VO en MBO, en van de hierboven besproken knelpunten. Vanuit deze analyse kunnen acties gepland en geprioriteerd worden, in samenwerking met betrokken partijen.

In het verlengde van de eerder weergegeven oplossingsrichtingen gelden de volgende aanbevelingen:

- Om integraal handelen te bevorderen, signaleren te versterken en onderwijsgericht te adviseren ligt er een schone taak voor beroepsopleidingen, zowel in het onderwijs als in de zorg.
- Lokale, provinciale en landelijke overheden moeten in hun beleid inzake ketensamenwerking het onderwijs als vanzelfsprekende samenwerkingspartner betrekken.
- Instellingen moeten door betrokken overheden verplicht worden hun acties en resultaten terug te koppelen naar de school, handelingsgericht te adviseren en af te stemmen met het onderwijs; óók vanuit de volwassenenzorg wanneer zorgen zouden kunnen bestaan over de kinderen. Kortom: instellingen moeten zich realiseren dat ze voor het goed uitvoeren van de eigen taken zich ook moeten richten op het onderwijs, door een actieve deelname aan de ZAT's.
- Overheden moeten de voorbereiding van integrale indicaties in ZAT's, waar alle partners bijeen zijn, stimuleren.
- Er is een stevige landelijke impuls nodig tot het versterken van daadwerkelijke samenwerking in de school in onderwijs- en zorgarrangementen.
- Ten behoeve van het overzicht over mogelijke hulp- en ondersteuningsprogramma's, moet in de lokaal educatieve agenda afgesproken moeten worden wie de inventarisatie maakt van alle lokale programma's voor jeugdigen / gezinnen ten behoeve van ZAT's, CJG's, en Veiligheidsnetwerken.

=====

Colofon

Het optimaliseren van snelle, passende en afgestemde hulp –

IKZ-product nr. 3

Overname van (delen van) deze publicatie en/of de

verdere verspreiding ervan is toegestaan onder vermelding van:

© 2008 Nederlands Jeugdinstituut Onderwijs & Jeugdzorg

NJi Onderwijs & Jeugdzorg

Bezoekadres: Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Tel: 030 230 6693

Fax: 030 231 9641

E-mail: infozat@nji.nl

www.zat.nl

=====

BIJLAGE 1

Zorg in en rond het onderwijs in de lokale educatieve agenda/LEA

De vergaande samenwerking van het onderwijs met lokale en provinciale zorginstellingen brengt in toenemende mate de noodzaak van nauwe samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen met zich mee. Die samenwerking bestond op veel plaatsen al langere tijd. Maar meestal ging het hierbij vooral om huisvesting en financiën. Alleen bij uitzondering, en dan vaak vooral in de grote steden, is sprake van nauwe samenwerking en afstemming tussen gemeenten en schoolbesturen op het vlak van de zorg in en om de scholen. Sinds 1 augustus 2006 hebben schoolbesturen en gemeenten echter de plicht om een zogenaamd bestuurlijk arrangement af te sluiten in het kader van de onderwijsachterstandsmiddelen (VVE en schakelklassen). De Vereniging van Nederlands Gemeenten (VNG) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) hebben die gelegenheid aangegrepen om aan te sturen op een uitbreiding van dit bestuurlijk arrangement met verdergaande afspraken tussen schoolbesturen en gemeenten tot een lokale educatieve agenda (LEA). Die LEA biedt een uitstekende ingang om afspraken te maken over doelen, taken, inzet en verantwoordelijkheden van de gemeente(n), de schoolbesturen en de lokale partners over de zorgstructuren in en om het onderwijs, waaronder de ZAT's en het werkelijk combineren van onderwijs en zorg in het kader van passend onderwijs.

In een eerdere publicatie van de VNG en OCW, uitgebracht door Oberon, is een overzicht opgenomen van onderwerpen waarover in die LEA afspraken opgenomen kunnen worden.

	Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3
Eindverantwoordelijke	Scholen	In overleg tussen partners	Gemeenten
Beleidsthema's	Onderwijsprestaties Taalbeleid Ouderbetrokkenheid Informatievoorziening aan ouders en leerlingen Doorstroom PO – VO Wachtlijsten overgang PO en VO Wachtlijsten speciaal onderwijs Toegankelijkheid Spreiding zorgleerlingen	Voor- en vroegschoolse educatie Peuterspeelzaalwerk Kinderopvang Opvang jeugdigen die buiten de boot dreigen te vallen Vroegsignalering Zorg in en om de school Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt Voortijdig schoolverlaten Spreiding achterstandsléerlingen, als overlegpunt Onderwijsachterstanden, als overlegpunt Schoolmaatschappelijk werk Afgestemd aanbod van verschillende scholen en schoolsoorten Reboundvoorzieningen Veiligheid in de school	Leerplicht / schoolverzuim RMC Schakelklassen Leerlingenvervoer Huisvesting Veiligheid rond de school Brede school Spreiding jeugdvoorzieningen Preventief lokaal jeugdbeleid, 5 functies

Voor dit soort onderwerpen is de LEA bedoeld. Dit biedt dus veel aanknopingspunten voor afspraken met betrekking tot de samenwerking tussen onderwijs en lokale partners in ZAT's en rond passend onderwijs.

Voor schoolbesturen kan het raadzaam bij dergelijke gesprekken met gemeenten ook de coördinatoren van samenwerkingsverbanden WSNS te betrekken. Zij hebben immers het beste

overzicht van de zorgstructuren in en om de scholen in de regio en zijn vaak nauw betrokken bij de ZAT-ontwikkeling. Die agenda biedt ook de mogelijkheid om afspraken te maken over onderwerpen als de afstemming tussen ZAT's en het centrum voor jeugd & gezin of de regie over de zorgstructuren.

Het NJi Onderwijs & Jeugdzorg heeft een lijst met gesprekspunten ontwikkeld, die als leidraad kan fungeren bij de gesprekken tussen schoolbesturen en gemeenten over 'zorg in en rond het onderwijs'.

Gesprekspunten voor het thema 'Zorg in en rond het onderwijs' in de LEA :

1. Deelnemers in de ZAT's en zorgteams

- a. Inzet jeugdverpleegkundige in de zorgteams (PO) en de jeugdarts in de ZAT's (PO, VO, SO en mbo)
- b. Inzet maatschappelijk werk in zorg- en adviesteams (PO, VO, SO en mbo) en zorgteams (PO)
- c. Inzet leerplichtambtenaar op afroep (in zorgteams / ZAT's PO) of vast (in ZAT's VO) en leerplicht/RMC in het mbo
- d. Inzet bureau jeugdzorg in ZAT's (PO, VO, SO en mbo)
- e. Inzet politie en eventuele andere partners, bijvoorbeeld in de ZAT's mbo
- f. Inzet van IB-ers, zorgcoördinatoren en andere schoolvertegenwoordigers in zorgteams en ZAT's

2. Intensivering kwaliteit zorg- en adviesteams en zorgteams

- a. Kwaliteitscheck ZAT's
- b. Professionalisering van de deelnemende partijen
- c. Beleids- en uitvoeringsregie met betrekking tot ZAT's
- d. Monitoring/resultaatsbepaling en evaluatie ZAT's
- e. Benutting beleidsinformatie ZAT's ten behoeve van versterking en afstemming lokaal / regionaal zorgaanbod.

3. Afstemming zorg- en adviesteams met andere lokale zorgstructuren

- a. ZAT's in relatie tot het centrum voor jeugd & gezin
- b. ZAT's in relatie tot het justitieel casuoverleg / veiligheidshuis
- c. ZAT's in relatie tot beleidsinitiatieven met betrekking tot het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en arbeidsmarkttoeleiding

4. Aanbod lokale zorg en jeugdzorg in en rond het onderwijs

- a. Inzet schoolmaatschappelijk werk op alle scholen (PO, VO, (V)SO en mbo)
- b. Inzet van preventieve programma's van lokale aanbieders in het onderwijs
- c. Intensievere opvoedingsondersteuning in het gezin activeren vanuit het onderwijs / ZAT's

5. Passend onderwijs

- a. Integraal indiceren
- b. Inzet van jeugdzorg in het regulier onderwijs; gecombineerde onderwijs- en zorgarrangementen
- c. Huisvesting en leerlingenvervoer
- d. Regionale samenwerking

6. Doorgaande zorglijnen

- a. Opvolging van signalen peuterspeelzalen / kinderdagverblijven in het PO
- b. Preventieve melding van signalen uit ouder- en kindzorg (JGZ/CJG) in het PO
- c. Overdracht informatie over zorgleerlingen in standaardprocedure van PO naar VO
- d. Overdracht informatie over zorgleerlingen in standaardprocedure van VO naar mbo
- e. Coördinatie van zorg
- f. Aansluiting ZAT's / zorgteams bij verwijfsindex (en eventueel elektronisch kind dossier)

Meer informatie hierover kunt u vinden op www.zat.nl.